

18.11.2020, LOPS-tuunaamo

LOPS-tuunaamo: äidinkieli ja kirjallisuus – suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

- Minna Harmanen, opetusneuvos,
Opetushallitus
- Pamela Granskog, undervisningsråd,
Utbilningstyrelsen
- Katri Kuukka, opetusneuvos, Opetushallitus
- Suvi-Tuuli Murumäki, yliopisto-opettaja,
Helsingin yliopisto
- Kysymyksiä ja keskustelua

Kysymykset
paikallisista
opintojaksoista
Padlet-alustalla:
<https://urly.fi/14zt>

#LOPS2021

LOPS2021-tuki

**Opintojaksojen muodostaminen:
moduulit, laajuus, nimeäminen ja
kuvaaminen**

<https://urly.fi/14zt>

Arviointi

**Laaja-alainen
osaaminen**

**Äidinkieli ja kirjallisuus:
oppiaineen muutokset**

**Vuorovaikutus
-osaaminen**

Kirjallisuus

#LOPS2021

LOPS2021-tuki(materiaalit)

#LOPS2021

LOPS 2021- ÄK- tuki- mate- riaalit

Käsitteitä >

Teksti ja tekstilaji >

Laaja-alainen osaaminen ja
oppiaineen moduulit >

Opintojaksojen muodostaminen >

Elämyksellinen ja kokemuksellinen
lukeminen ja kirjoittaminen >

Omaääninen kirjoittaminen ja
mentoritekstit >

Aineistojen pohjalta kirjoittamisen
prosessi >

Suomen kirjallisuus on moniäänistä >

Vuorovaikutusosaaminen >

Muita materiaaleja >

Äidinkielen ja kirjallisuuden Lops → 2021-tukimateriaalit

1.8.2021 voimaan tulevan lukion
äidinkielen ja kirjallisuuden
opetussuunnitelman laatimisen ja
toteuttamisen tueksi valmisteltu
materiaali täydentyy vielä syksyn 2020
aikana.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/aidinkielen-ja-kirjallisuuden-lops2021-tukimateriaalit>

Tukimateriaali: Omaääninen kirjoittaminen

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/omaaaninen-kirjoittaminen>

Omaaäänisen
kirjoittamisen
voimavarat

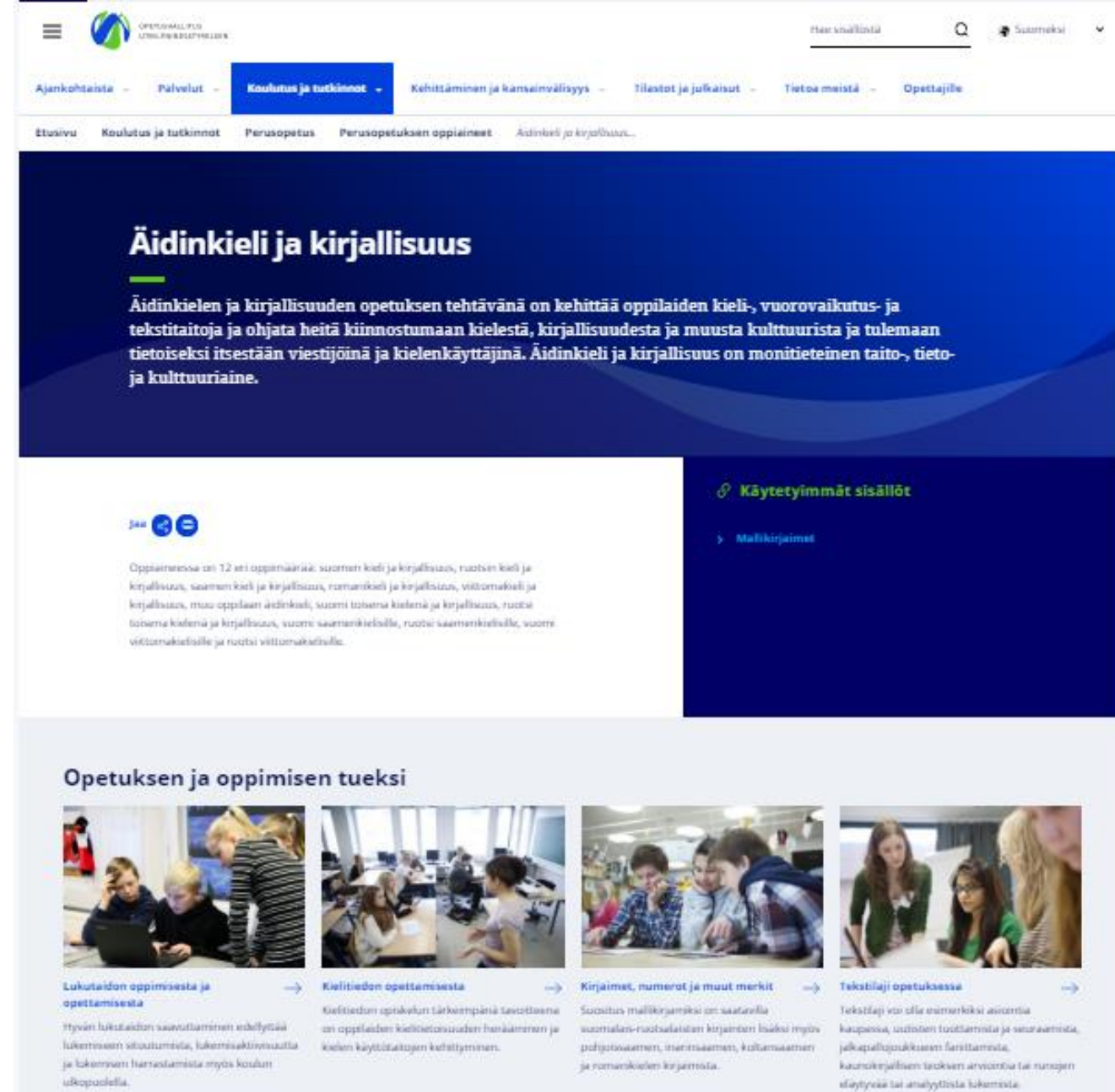
Oph.fi-palvelu

- Äidinkieli ja kirjallisuus perusopetuksessa ja lukiossa – materiaaleja opetuksen tueksi

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetus/aidinkieli-ja-kirjallisuus-perusopetuksessa>

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukiokoulutus/lukion-oppiaineet/aidinkieli-ja-kirjallisuus-lukiossa>

- Lukiodiplomit: teatteri ja media
- Taiteen perusopetus: sanataide ja teatteritaide

Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Käytetyimmät sisällöt

- Mallikirjaimet

Opetuksen ja oppimisen tueksi

- Lukutaidon oppimisesta ja opettamisesta**
Hyvän lukutaidon saavuttaminen edellyttää lukemiseen sitoutumista, lukemiskäsitteiden ja lukemisen harrastamista myös koulun ulkopuolella.
- Kielitiedon opettamisesta**
Kielitiedon opetuksen tärkeimpänä tavoitteena on oppilaiden kielitietoisuuden hankkiminen ja kielen käyttötaitojen kehittäminen.
- Kirjaimet, numerot ja muut merkit**
Suositus mallikirjaimiksi on saatavilla suomen- ja ruotsalaisten kirjainten lisäksi myös pohjoissaamen, inarinsaamen, kolmasaamen ja romanikielen kirjaimista.
- Tekstilaji opetuksessa**
Tekstilaji voi olla esimerkiksi aineellia kaupassa, uutisten tuottamista ja seuraamista, julkapainotekniikan harjoittamista, kansainvälisen laulun arvostusta tai runojen eläytyksiä tai analyyttistä lukemista.

**Äidinkieli ja kirjallisuus
LOPS2021:ssä**

#LOPS2021

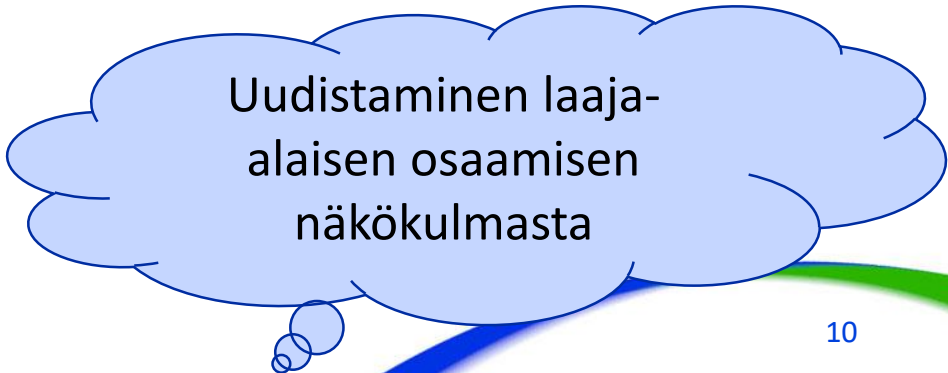
Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen keskeiset muutokset

Suomen kieli ja kirjallisuus / svenska och litteratur

- Vuorovaikutusosaamisen, tekstien tulkitsemisen, tekstien tuottamisen sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittämisen tavoitteiden keskittäminen tiettyihin moduuleihin mahdollistamassa opintojaksojen muodostamisen eri tavoin
- Elämyksellisen ja pitkien tekstien lukemisen sekä kirjoittamisen korostaminen
- pakollisissa opinnoissa vähintään 8 kokonaisteosta, joista yksi näistä tietokirja
- Viestintärohkeuden ja vuorovaikutusosaamisen painotus

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

- vuorovaikutusosaamisen painottuminen: suullinen kielitaito, ymmärtämistaidot ja -strategiat
- pakollisissa opinnoissa vähintään 4 kaunokirjallista teosta tai tietokirjaa; kaikissa moduuleissa luetaan monipuolisesti
- puheviestinnän koe mahdollinen

Uudistaminen laaja-
alaisen osaamisen
näkökulmasta

Äidinkieli ja kirjallisuus: moduulit

Pakolliset opinnot

1. Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op
2. Kieli- ja tekstitietoisuus 1 op
3. Vuorovaikutus 1, 1 op
4. Kirjallisuus 1, 2 op
5. Tekstien tulkinta 1, 2 op
6. Kirjoittaminen 1, 1 op
7. Vuorovaikutus 2, 1 op
8. Kirjallisuus 2, 2 op

Valinnaiset valtakunnalliset opinnot

9. Vuorovaikutus 3, 2 op
10. Kirjoittaminen 2, 2 op
11. Tekstien tulkinta 2, 2 op

Oppimäärän sisäinen integraatio syntyy paikallisissa opintokokonaisuuksissa: yksittäinen moduuli fokusoituu tiettyyn taitoon/teemaan oppimisen kohteena – muuten taidot/teemat ovat esim. opiskelun menetelmänä tai aineistona.

Laaja-alainen osaaminen

#LOPS2021

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

#LOPS2021

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Kansainvälisyysvalmiudet ja maailmankansalaisen asenne
- Suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- Eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologia-maailmassa

Hyvinvointiosaaminen

- Huolenpito itsestä ja muista
 - Omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen sekä identiteetin rakentaminen
- Sinnikkyys muutosten ja yllätysten maailmassa

Vuorovaikutusosaaminen

- Tunne- ja empatiataidot
- Sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot
- Kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

HYVÄ, TASAPAINOINEN JA SIVISTYNYT IHMINEN

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Arvolähtöinen ja eettinen toiminta yhteiseksi hyväksi
- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen ja tutkimustietoon perustuva ilmasto-osaaminen
- Kiertotalouden ymmärtäminen ja kestävä kuluttajuus

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Demokratiataidot, vaikuttaminen turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta
 - Osaamisen käyttäminen sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi
- Uudistumiskyky, työelämävalmiudet ja yrittäjämäinen asenne

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudella tavalla
 - Oppimisen säätely, lähdekriittisyys ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen
- Monilukutaito digiajassa

Laaja-alainen osaaminen: tiedot, taidot, arvot, asenteet ja tahto

Laaja-alaisen osaamisen arviointi..?

.. on osaamisen arviointia oppiaineissa ja opintojaksoissa – sekä osana formatiivista että summatiivista arviointia.

--> osa-alueet kirjoitettu sisään oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin

--> opetusta ja arviointia suunnitellessa tarkistetaan yhteys laaja-alaisen osaamisen alueisiin

- menetelmiä, työskentelytapoja opintojen aikana
- arviointimenetelmiä ja -käytänteitä sekä näyttöjen antamista yms. kirjattaessa kannattaa huomioida laaja-alaisen osaamisen toteutuminen

Äidinkieli ja kirjallisuus: laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen
osaaminen:
tiedot, taidot,
arvot, asenteet
ja tahto

Äidinkieli ja kirjallisuus: Vuorovaikutus

ÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op) – ryhmäviestintä

- viestintärohkeus ja oman viestinnän reflektointi
- tavoitteellinen ja rakentava vuorovaikutus ryhmässä
- vuorovaikutustilanteiden analyysi

ÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op) – esiintymistaidot

- esiintymisrohkeus
- puheenvuoron rakentaminen (yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä)
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analyysi

ÄI9 Vuorovaikutus 3 (2 op)

- jatko-opintojen ja työelämän vuorovaikutustaidot
- argumentointitaidot
- vuorovaikutuksen ongelmia, kontekstisidonnaisuus
- mahdollinen osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli **PUHVI-kokeeseen**

Hyvinvointi- ja
vuorovaikutusosaaminen

Äidinkieli ja kirjallisuus: Tekstien tulkitseminen

ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

- tekstilajit, tekstikokonaisuus

ÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

- kriittinen (media)lukutaito
- Vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot

ÄI11 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

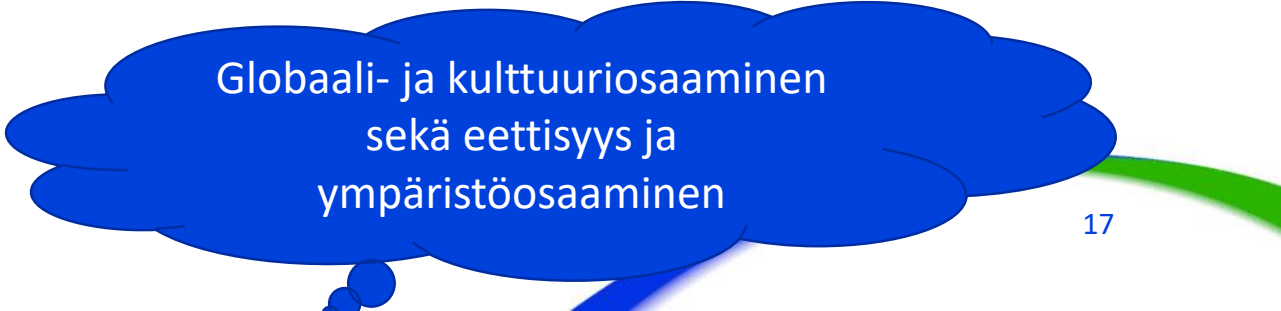
- kriittinen ja kulttuurinen lukutaito
- tulkinnan rakentaminen, käsitteiden käyttö

ÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

- kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja, ilmaisukeinoja ja tulkinnan taitoja
- elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen

ÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

- kirjallisuuden kontekstuaalinen lukeminen
- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*

Globaali- ja kulttuuriosaaminen
sekä eettisyys ja
ympäristöosaaminen

Äidinkieli ja kirjallisuus: Tekstien tuottaminen

ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

- kirjoitusprosessi
- tekstien pohjalta kirjoittaminen

ÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

- kirjoitusprosessi
- tekstien pohjalta kirjoittaminen
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

ÄI10 Kirjoittaminen 2 (2 op)

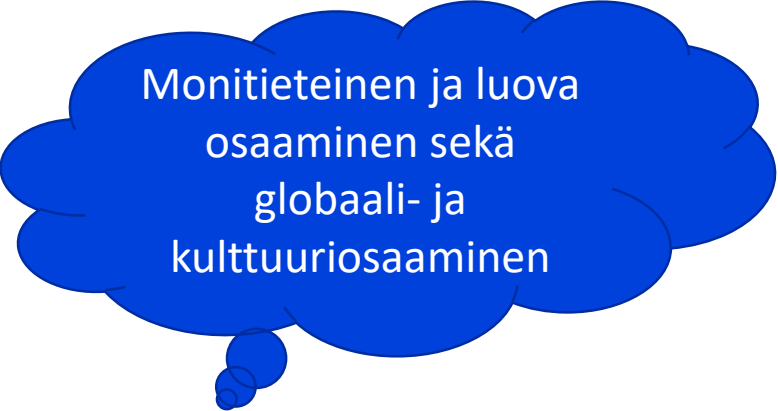
- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- kirjoitusprosessista erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely

Sanataide

Sanataide on luovaa kielen käyttämistä, joka kehittää opiskelijoiden kielellisiä, ilmaisun ja ajattelun taitoja.

Yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen

Äidinkieli ja kirjallisuus: Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Monitieteinen ja luova
osaaminen sekä
globaali- ja
kulttuuriosaaminen

Kaikki moduulit, esim.

ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op): kielen- ja tekstinhuoltoa, intertekstuaalisuus

ÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op): kielen sosiaalinen luonne ja merkitys yksilön ja yhteisöjen kannalta; kielipolitiikka, kieli-ideologiat

ÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op): kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

ÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op): kertomuksellisuus

ÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op): vaikuttamisen keinot; tiedonhallintataidot

ÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op): kielen- ja tekstinhuoltoa

ÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op): puheenvuoron havainnollistamisen ja ilmaisun keinot

ÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op): kirjallisuuden kulttuurikonteksti

Moduuleista opintojaksoja

#LOPS2021

Äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineysteistyössä

- **Vieraat kielet** (A-englanti): ÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op) + ENA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op), esim. **ÄI2ENA1 Kielten opiskelutaidot ja kielitietoisuus (2 op)** – Laaja-alainen osaaminen: monitieteinen ja luova osaaminen, hyvinvointiosaaminen, vuorovaikutusosaaminen >>>>> **Kieliprofiili!**
- **Psykologia**: ÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op) + PS1 Toimiva ja oppiva ihminen (2 op), esim. **ÄI3PS1 Vuorovaikutustaidot ja oppiminen (3 op)** – Laaja-alainen osaaminen: hyvinvointiosaaminen, vuorovaikutusosaaminen
- **Yhteiskuntaoppi**: ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op) + YH1 Suomalainen yhteiskunta (2 op), esim. **ÄI1YH1 Suomalainen yhteiskunta ja tekstimaailma (4 op)** – Laaja-alainen osaaminen: yhteiskunnallinen osaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen
- **Maantiede**: ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op) + GE1 Maailma muutoksessa (2 op), esim. **ÄI1GE1 Maailma ja tekstit muutoksessa (4 op)** – Laaja-alainen osaaminen: monitieteinen ja luova osaaminen, eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kieliprofiili – myös äidinkieli on kieli!

- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 velvoittavat jokaista opiskelijaa laatimaan henkilökohtaisen kieliprofiilin osana lukion vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen opintoja.
- Kieliprofiilin laatimisella on kaksi päätavoitetta. Kieliprofiilia laatiessaan opiskelija oppii **tunnistamaan ja tekemään näkyväksi eri kielten taitojaan.**
- Kieliprofiiliin opiskelija kerää tiedot kaikista kielistä, joissa hänellä on osaamista. Siihen voi myös liittää suppeampia tai laajempia **näyttöjä** kielitaidosta sekä **todistuksia** kielitaidosta. Kieliprofiiliin myös liittää **itsearviointia ja pohdintaa kieltenopiskelutaidoistaan ja niiden kehittymisestä.**
- Esim. Äl2-moduuliin yhdistäminen kielten 1. moduuliin
- Ks. Lisää: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kieliprofiili>

Äidinkieli ja kirjallisuus: moduuleista opintojaksoja

Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (4 op, ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen + ÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus + ÄI3 Vuorovaikutus 1)

LA: monitieteinen ja luova osaaminen, hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaaminen

Kirjallisuuden tulkinta (2 op, ÄI4 Kirjallisuus 1)

LA: hyvinvointiosaaminen, globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tekstit, kirjoittaminen ja vuorovaikutus (4 op, ÄI5 Tekstien tulkinta 1 + ÄI6 Kirjoittaminen 1 + ÄI7 Vuorovaikutus 2)

LA: vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen

Kirjallisuuden kontekstit (2 op, ÄI8 Kirjallisuus 2)

LA: globaali- ja kulttuuriosaaminen, hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutus (2 op, ÄI9 Vuorovaikutus 3)

LA: vuorovaikutus- ja hyvinvointiosaaminen

Kirjoittaminen ja tekstien tulkinta (4 op, ÄI10 Kirjoittaminen 2 + ÄI11 Tekstien tulkinta 2)

LA: monitieteinen ja luova osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen

Esimerkkejä opintojaksoista

- **Johdanto tekstien tulkintaan ja kirjoittamiseen, 2 op (Äi1)** Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)
- **Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa, 2 op (Äi4)** Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4)
- **Media ja vaikuttaminen, 2 op (Äi5)** Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5)
- **Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (Äi8)** Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8)
- **Kieli- ja tekstitietoisuutta viestien, 2 op (Äi2Äi3)** Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3)
- **Vuorovaikutusta puhuen ja kirjoittaen, 2 op (Äi6Äi7)** Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7)

Paikalliset oppiaineet ja opintojaksot!

Temaattiset opinnot (Luku 6.22)

- laaja-alaista osaamista kehittäviä
- valtakunnallisia valinnaisia opintoja 6 op
- tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa

Paikallinen valinnaisuus

- kirjallisuus
- teatteri/draama
- media
- kielen- ja tekstinhuolto
- kielitiede
- sanataide/luova kirjoittaminen
- elokuva

Lukiodiplomit (Luku 6.23)

- mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla
- suorittaminen hyödyntämässä ja syventämässä lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- 8 oppiainetta/oppiaineryhmää: kotitalous, kuvataide, käsityö, liikunta, media, musiikki, tanssi, teatteri
- **osana jonkin oppiaineen oppimäärää valinnaisena opintona tai koulukohtaisen oppiaineen osana (teatteri, media)**
- **Esim. paikallinen oppiaine ”teatteri” tai teatteri äidinkielen ja kirjallisuuden valinnaisina opintoina**

Äidinkieli ja kirjallisuus: laaja-alainen osaaminen

Ehdota sopivaa kirjallisuutta:
<https://urly.fi/RGY>

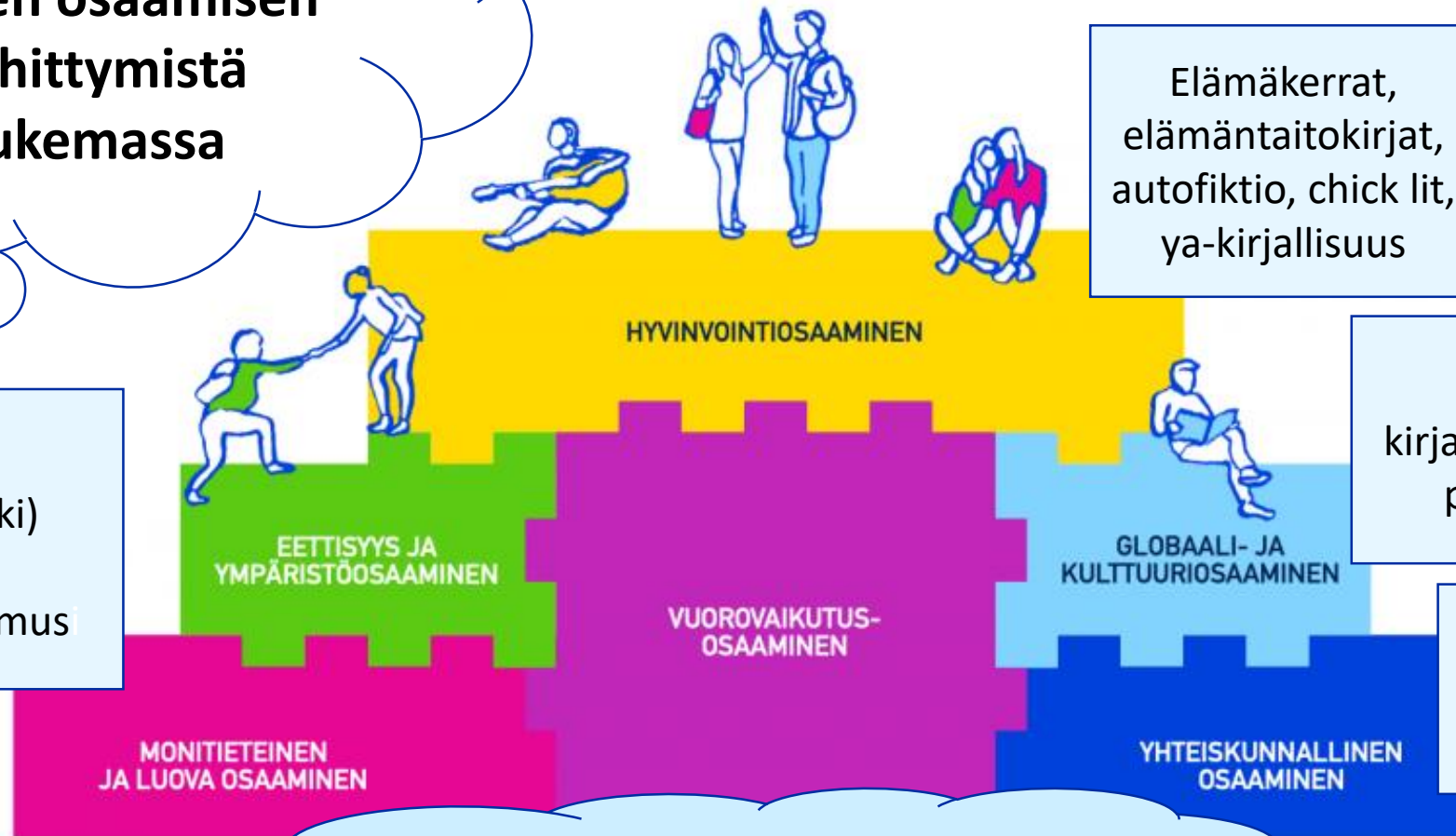
**Kirjallisuus laaja-
alaisen osaamisen
kehittymistä
tukemassa**

Elämäkerrat,
elämäntaitokirjat,
autofiktio, chick lit,
ya-kirjallisuus

Feministinen
kirjallisuudentutkimus,
postkolonialismi

Dekkari,
kertomuskriittisyys

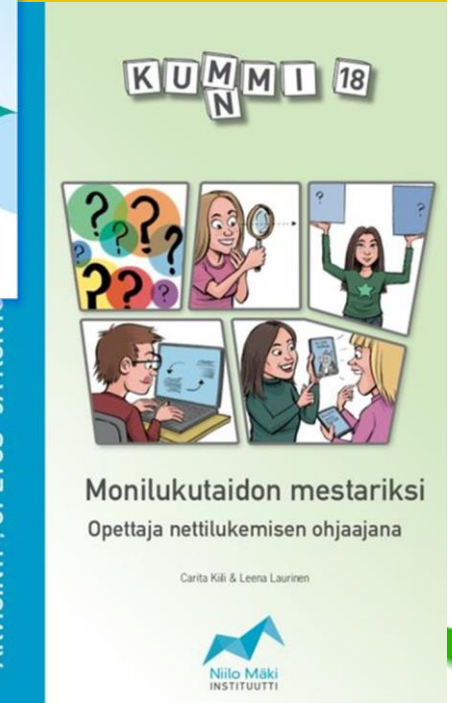
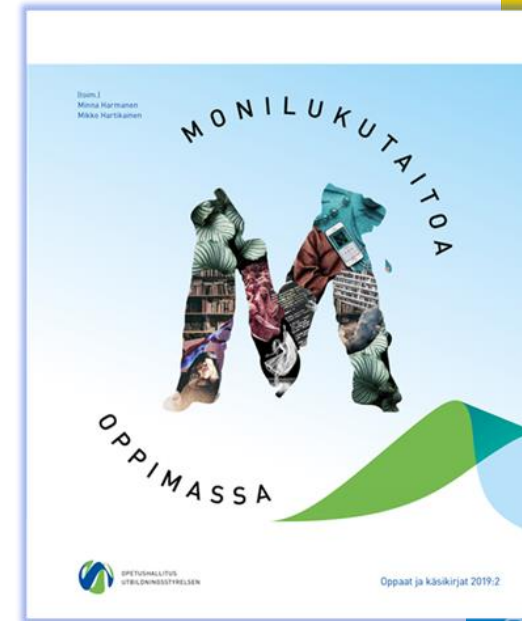
Ilmastofiktio
(Itäranta, Isomäki)
Ekokriittinen
kirjallisuudentutkimus

Kirjallisuus luomassa siltoja
oppiaineiden yhteistyölle

LOPSin toteuttamista tukevia julkaisuja

- Monilukutaitoa oppimassa. Opetushallitus 2019.
<https://verkkokauppa.oph.fi>
- Kaikkien koulu(ksi) – kielitietoisuus koulun kehittämisen kulmakivenä. ÄOL:n vuosikirja 2020. Sis. Artikkelin *Kielitietoisesti koulussa – perusopetus ja lukiokoulutus kielitietoisessa käänteessä* (kirj. Minna Harmanen ja Katri Kuukka)
- Carita Kiili & Leena Laurinen (2018) Monilukutaidon mestariksi. Opettaja nettilukemisen ohjaajana. Niilo Mäki Instituutin julkaisuja. Kummi 18 -sarja.
- Multiliteracitet. Upptäck och utveckla din kompetens. Utbildningsstyrelsen. http://www.oph.fi/download/189081_Multiliteracitet.pdf

Puheviestintätaitojen päättökoe (PUHVI)

- Toisen asteen puheviestintätaitojen päättökoe eli **PUHVI-koe on maksuton!**
 - **Puhvi-tukimateriaali, arviointilomakkeet, todistuspohjat ja palautelomake** oph.fi:ssä: harjoituksia, arvioituja esimerkkikeskusteluja ja puhe-esityksiä:
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/puheviestintataitojen-paattokoe-puhvi-koe>
- > Materiaalia uudistetaan myös LOPS2021-yhteensopivaksi!
- Lukuvuoden 2020–2021 kokeen lataamalla sen lukion koepankista (<https://suko.oph.fi/>)

LOPS 2016

#LOPS2021

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos!

Minna Harmanen, minna.harmanen@oph.fi
www.oph.fi

Katri Kuukka, katri.kuukka@oph.fi
Pamela Granskog, pamela.granskog@oph.fi

Lukuliike: <https://lukuliike.fi/>

#LOPS2021

